

AŞAM EVRİMİ VE BENLİK DÜZENLEYİCİ NESNELER: BENLİK DÜZENLEYİCİ NESNE KAVRAMINA ELEŞTİREL BAKIŞ

Hanna R. SCHERLER*
Boğaziçi Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, yaşam evrimi devrelerinin, gündelik yaşamda yer alan kişi ve faaliyetlerin sayısı, ve bunlara verilen önem açısından karşılaştırılmasıdır. Yaşam evrimi endeksini oluşturan değişkenler, yaş, çocuk sayısı ve evlilik süresidir. Bir insanın gündelik yaşamında yer alan kişi ve faaliyetlerin türü ve sayısının, ve bunlara verilen önemin, kişinin yaşına, sahip olduğu çocuk sayısına ve evlilik süresine göre değişkenlik göstereceği varsayılmıştır. Bu varsayım varyans analizi ile test edilmiştir. Örneklem, 250 evli kadından oluşmaktadır. Varyans analizi sonuçları, çocuk sayısının gündelik yaşamdaki kişi ve faaliyetleri belirleyici temel değişken olduğunu göstermiştir. Kadının gündelik yaşamındaki kişi ve faaliyet sayısı, çocuk sayısı arttıkça azalmış, ve bunlara verilen önem de artmıştır. Bulgular, benlik düzenleyici nesne tanımına katkıları doğrultusunda tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Benlik psikolojisi, benlik düzenleyici nesne, yaşam evrimi.

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the difference between stages of the lifecycle in terms of the range of selfobjects experienced, and the importance attributed to the selfobjects. The variables age, number of children and years of marriage served as indexes of the lifecycle. It was hypothesized that the kind and range of activities and people a person is involved in, and the importance of such involvement would differ according to age, number of children and years of marriage. The hypotheses were tested by a series of ANOVAs. 250 married Turkish women served as subjects. The results of the ANOVAs indicated number of children to be the dominant index of the selfobject matrix of the women in this sample. The range of selfobjects decreased as the number of children increased. The results are discussed in terms of their implications for the definition of the concept of selfobject.

Keywords: Self psychology, selfobject, lifecycle.

GİRİŞ

Kohut'un (1971, 1977, 1984) kuramına göre, kişinin yaşamı boyunca değerinin

farkedilmesine, beğenilmeye, kendisinden daha güçlü algıladığı kişilerle özdeşleşmeye, korktuğu veya telaşlandığı bazı

*Yazışma Adresi: Hanna R. Scherler, 3. Levent, Manolyalı sok. 24, 80620 İSTANBUL

*Yazarın Notu: Bu çalışmanın her evresinde emeği geçmiş olan Prof. Dr. Güler Fişek'e teşekkür ederim.

zamanlarda teskin ve teselli edilmeye, ve kendisi gibi algıladığı insanlarla duygusal ve düşünsel paylaşımlarda bulunmaya gereksinimi vardır. Benlik Psikolojisi (Self Psychology) literatüründe, bu gereksinimleri karşılayan kişinin benlik düzenleyici nesne işlevi (selfobject function) gördüğü, gereksinimi karşılananın da benlik düzenleyici nesne deneyimi (selfobject experience) yaşadığı açıklanmaktadır. Örneğin, ağladığı zaman kucağa alınarak teselli edilen bebek için annesi benlik düzenleyici nesne işlevi görmekte, bebek de benlik düzenleyici nesne deneyimi yaşamaktadır. Bu tanıma göre, benlik düzenleyici nesne deneyimi bir şahıs veya kişiler arası ilişki değildir. Benliği desteklenen kişinin, bu işlevi içsel olarak yaşayışıdır.

Kohut (1984) benlik düzenleyici nesne yaşantıları açısından, yaşam süreci içerisinde, ilkel deneyimlerden olgun deneyimlere doğru gidildiğini savunmaktadır. Bebeklik döneminde, benlik düzenleyici nesne yaşantısı gereksinimi çok güçlüdür ve mutlaka bir şahıs tarafından karşılanmalıdır (Baker ve Baker, 1987). Olgun benlik düzenleyici deneyimlerin ilkel olanlardan farkı, düzenleyici işlevin dışsal olarak görülmesi gerekliliğinden bağımsız olmasıdır. Olgun deneyimlerin yaşandığı devrede kişinin gereksinimleri daha karmaşıktır ve okuma, müzik dinleme, bir derneğe üye olma veya çeşitli hobiler gibi, aktif veya pasif faaliyetlerle de karşılanabilir. Kişinin ilkel deneyimlerden olgun deneyimlere geçişi, gelişim süreci ile paralel gider. Bebeklik döneminde anne-babanın yerine getirdiği benlik düzenleyici işlevleri, çocukluk çağlarında, büyükanne büyükbabalar, komşular, öğretmenler üstlenirler. Ergenlikte, arkadaş grupları benlik düzenleme açısından önemli işlev görürler. Yetişkinlikte ise, eş, iş veya kariyer, ve dostluklar bu işlevi görebilir.

Kişi çevresindeki kendisi için önemli olan bu insanlar tarafından takdir gördükçe, onlarla özdeşleştikçe, onlarda güven ve destek buldukça ve onlarla duygusal ve düşünsel paylaşımlarda bulundukça benliği güçlenir. Benliği güçlendikçe gereksinimlerinin karşılanması için somut olarak bir başkasına duyduğu ihtiyaç azalır. Artık kendi kendini takdir etme ve kendine destek verme yeteneklerini geliştirmiş, soyut ilişki ve faaliyetleri yaşantısına katabilmiştir. Örneğin, ilkel deneyimlerde, teselli gereksinimi mutlaka bir insanda bulunurken, olgun deneyimlerde sanat, müzik veya okumak bu işlevi görebilmektedir. Mentorluk, ebeveyn olmak ve hatta yaşlıların gençlik dönemlerine ilişkin anılarının kendilerine yaşattıkları duyguların dahi benlik düzenleyici işlev gördüğü tartışılmaktadır (Galatzer-Levy ve Cohler, 1990).

Benlik düzenleyici nesnelere kavramı Kohut'un klinik ortamda gördüğü danışanlarına ilişkin yaptığı çalışmalardan ortaya çıkmıştır. Bu konu, 1971'den günümüze dek Benlik Psikolojisi literatüründe tartışılmış, ancak hep kuramsal boyutta ve klinik ortamda analist-danışan ilişkisine olan izdüşümü boyutunda ele alınmıştır. Benlik düzenleyici nesne kavramı klinik dışı yaşamda nasıl açıklanabilir, nasıl tarif edilebilir? Öncelikle bu sorulara cevap aramak ve benlik düzenleyici nesne kavramı tanımına ampirik bulgular doğrultusunda katkıda bulunmak için bu araştırma tasarlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı, yaşam evrimi devrelerinin, benlik düzenleyici nesne deneyimi, ve bu deneyimlere verilen önem açısından karşılaştırılmasıdır. Yaşam evrimi devrelerini tanımlayan değişkenler olarak yaş, çocuk sayısı ve evlilik süresi alınmıştır. Benlik

düzenleyici nesne deneyimi de, bir insanın gündelik yaşamında yer alan kişi ve faaliyetler olarak tanımlanmıştır.

Yaşam süreci içerisinde, gelişim süreci ile paralel olarak, ilkel deneyimlerden olgun deneyimlere doğru gidildiği görüşü (Kohut, 1984) göz önünde bulundurularak, yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenleri gruplara ayrılmıştır. Yaş değişkeni, 17-30, 31-40 ve 41-66 olmak üzere üç gruba; evlilik süresi değişkeni 1-9, 10-17 ve 18-40 olmak üzere üç gruba; ve çocuk sayısı değişkeni çocuksuz, 1, 2 ve 3 ve daha fazla çocuklu olmak üzere dört gruba ayrılmıştır. Yaşam evrimi devrelerini tanımlayan değişkenlerin gruplara ayrılması, Kohut'un kuramında öngörülen devreler arası benlik düzenleyici nesnelerin nitelik, nicelik ve bunlara verilen önem açısından farklılıklarının ampirik olarak saptanabilmesi içindir. Yaşam sürecine ve gelişime evrimsel bakış, kişinin, içinde bulunduğu devreye özel deneyimlerden geçeceği görüşünü içerir (Lerner, 1986; Newman ve Newman, 1987). Birçok psiko-sosyal meseleyi başlatan evlilik, toplumumuzda ortalama olarak 17-18 yaşlarında gerçekleşmektedir (Başaran, 1984). Bunun doğal sonucu olarak, ebeveyn olmak ve bunun beraberinde getirdiği sorumluluklar batı toplumlarına kıyasla daha erken yaşanmaktadır. Batıda, yaşam evrimi aile yaşantısı açısından devrelere bölündüğünde, evlilik yaşı 25, ebeveyn olma yaşı geç yirmili yıllar ve ebeveyn sorumlulukları dönemi de erken otuz ile erken kırklı yıllar olarak saptanmıştır (Newman ve Newman, 1987). Toplumumuzdaki erken evlenme dikkate alınarak, yaşam evrimi devrelerini tanımlayan değişkenler kabaca buna göre gruplandırılmıştır. Örneğin, 17-30 yaş devresinde doğumlar ve bunlara ilişkin deneyimler yaşanırken, 31-40 yaş devre-

sinde küçük çocukları olmanın getirdiği sorumluluklar yaşanır. 41 yaşının üstünde ise, annenin yaşamında çocuklara ilişkin uğraşlar birinci sırayı almaya bilirler.

Kohut (1984) benlik düzenleyici nesne yaşantıları açısından, yaşam süreci içerisinde, ilkel deneyimlerden olgun deneyimlere doğru gidildiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, kişi ne kadar genç ise, yaşadığı benlik düzenleyici nesne yaşantısı da o kadar ilkel olacaktır. Başka bir deyişle, genç bir kişinin seçtiği benlik düzenleyici nesnelere, yaşlı bir kişinin seçtiklerinden nicelik olarak daha az olacak ve bunlara yaşlı bir kişinin vereceğinden daha fazla önem verecektir. Kohut teorisini tamamen içsel belirleyicilere dayandırmış olduğundan, kişinin benlik düzenleyici nesne seçiminde içinde bulunduğu ortamdan da etkilenebileceği olasılığına yer vermemiştir.

Araştırmada, insanın gündelik yaşamında yer alan kişi ve faaliyetlerin türünün ve sayısının, ve bunlara verilen önemin, kişinin yaşına, sahip olduğu çocuk sayısına ve evlilik süresine göre değişkenlik gösterip göstermediği incelenmiştir. Değişikliğin ne yönde olacağına ilişkin, hem içsel hem de dışsal belirleyiciler göz önünde bulundurularak, aşağıda örnekleri belirtilen hipotezler geliştirilmiştir: Çok çocuklu kadınların yaşamında yer alan kişi ve faaliyet sayısı, çocuksuz veya bir çocuklu kadınların yaşamında yer alan kişi ve faaliyet sayısından daha az olacaktır. Çok çocuklu kadınların yaşamlarındaki kişi ve faaliyetlere verdiği önem, çocuksuz veya bir çocuklu kadınların yaşamlarındaki kişi ve faaliyetlere verdiği önemden daha fazla olacaktır. Uzun yıllardır evli olanların gündelik yaşamda ev dışı kişi ve

faaliyetleri ifade etme sıklığı, kısa süredir evli olanlarınkinden daha fazla olacaktır.

YÖNTEM

Örneklem

Bu araştırmaya, yaşları 17 ile 66 arasında olan 250 evli kadın katılmıştır (Yaş Ort.=36). Katılımcıların 84'ü ilkökul mezunu ve düşük gelir seviyesini temsil eden yerleşim bölgelerinden (44'ü vasıfsız işçi, 40'ı ev kadını), 86'sı orta ve lise mezunu ve orta gelir seviyesini temsil eden yerleşim bölgelerinden (44'ü memur, 42'si ev kadını), 80'i üniversite mezunu ve yüksek gelir seviyesini temsil eden yerleşim bölgelerindedir (40'ı profesyonel/idari iş sahibi, 40'ı ev kadını). Düşük gelir ve eğitim düzeyinden olan 44 vasıfsız işçi, İstanbul'un üç değişik bölgesinde üç fabrikadaki gönüllülerden; aynı gelir ve eğitim seviyesinden ev kadını olan 40 katılımcı ise vasıfsız işçilerin sosyal çevrelerinde belirttikleri arasında gönüllü olanlardan seçilmiştir. Orta gelir ve eğitim düzeyinden olan 44 memur, bir kamu kuruluşu (banka), bir özel kuruluş ve büyük bir mağazadaki gönüllülerden; aynı gelir ve eğitim düzeyinden ev kadını olan 42 katılımcı, memurların kendi çevrelerinden belirttikleri gönüllülerden seçilmiştir. Yüksek gelir ve eğitim düzeyinden olan 40 profesyonel/idari iş sahibi İstanbul'daki çeşitli üniversite, özel kuruluş ve özel çalışanlar arasındaki gönüllülerden; aynı gelir ve eğitim düzeyinden 40 ev kadını da kişisel temaslar ve "kartopu" metodu ile seçilmiştir.

Kullanılan Ölçekler

Araştırmada, katılımcılardan demografik bilgi elde etmek amacı ile hazırlanan bir Demografik Soru Formu ve kadınların

gündelik yaşamlarında yer alan kişiler ve faaliyetlerin belirlenmesi amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen, 2 bölümden oluşan "Benlik Düzenleyici Nesnelere Formu" kullanılmıştır.

1. Demografik Soru Formu

Demografik Soru Formu, katılımcıların yaşını, eğitim düzeyini, evlilik sürecini, görücü usulü evlenip evlenmediğini, çocuk sayısını, ve çalışıp çalışmadığını belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanmış, yapılandırılmış kapalı uçlu soruları içermektedir.

2. Benlik Düzenleyici Nesnelere Formu (Bölüm I)

Benlik düzenleyici nesne kavramı, benlik psikolojisi alanında hep kuramsal düzeyde tartışıldığından literatürde bu kavramın belirleyicisi olarak saptanmış bir diğer ölçek veya ölçüm şekli bulunmamaktadır. Bu araştırma, benlik düzenleyici nesne kavramını kuramsal düzeyden ampirik düzeye indirgeyen ilk çalışmadır. Bu araştırmada, benlik düzenleyici nesne kavramı, insanın günlük yaşamında yer verdiği kişi ve faaliyetler olarak tanımlanmıştır. Bu tanım doğrultusunda, formun birinci bölümünde, katılımcının gündelik yaşamında yer alan kişi ve faaliyetlerin sayısal olarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Tamamen açık uçlu olan bu bölümde, katılımcıdan, son altı ayı göz önünde bulundurarak, gündelik yaşamında kimlerin ve nelerin olduğunu söylemesi istenmiştir. Anketör, katılımcının söylediklerini not almıştır. Örneğin, katılımcı, "eşimle spor yaparım" dediğinde, "eş" katılımcının gündelik yaşamında yer verdiği bir kişi, "spor" da bir faaliyet olarak kodlanmıştır. Katılımcı, kaç tane kişi ve faaliyet belirtmişse, gündelik yaşamında yer verdiği kişi ve faaliyet sayısı da o kadardır. Özetle bu bölüm,

katılımcının gündelik yaşamında seçmiş olduğu benlik düzenleyici nesnelere kaç tane olduğunu belirlemektedir.

3. Benlik Düzenleyici Nesnelere Formu (Bölüm II)

Formun ikinci bölümünde, katılımcının gündelik yaşamında yer alan kişi ve faaliyetlerin kendisi için ne kadar önemli olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. "Çok Önemsiz"den "Çok Önemli"ye giden 10 aralıklı bir ölçek kullanılmıştır. Formun birinci bölümünde, belirtilen her kişi ve faaliyetin katılımcı için ne kadar önemli olduğu, "Çok Önemsiz" (1) den "Çok Önemli" (10) ye doğru giden ölçek üzerinde bir rakamla belirtilmiştir. Yapılan pilot çalışma, 10 aralıklı ölçeğin, 5 veya 7 aralıklı ölçeğe tercih edildiğini göstermiştir. Pilot çalışmada, düşük sosyo ekonomik düzeyden olan katılımcıların, on aralıklı ölçeği daha rahat kullandıkları saptanmıştır.

Bu bölümde anketör, katılımcının bir önceki bölümde belirttiği her kişi ve faaliyet için, sıra ile, o kişi ve faaliyetin kendisi için ne kadar önemli olduğunu, "Çok Önemsiz" den "Çok Önemli" ye doğru giden ölçek üzerinde kendisine göstermesini istemiştir. Bu bölüm, katılımcının gündelik yaşamında seçmiş olduğu benlik düzenleyici nesnelere kendisi için ne kadar önemli olduğunu belirlemektedir.

İşlem

Üç profesyonel kadın anketör, katılımcılarla bireysel olarak görüşmüştür. Formlar, anketörler tarafından katılımcılara okunmuş, ve cevaplar yine anketörler tarafından işaretlenmiştir. Bu işlem, eğitim seviyesi düşük olan katılımcıların formları tek başlarına dolduramayacakları göz önünde bulundurulmuş, ve bilgi toplamanın standart bir şekilde gerçekleştirilmesi için tercih edilmiştir.

BULGULAR

Katılımcılar, toplam 25 benlik düzenleyici nesne kategorisi belirtmişlerdir: eş, çocuk, akraba, arkadaş, komşu, iş arkadaşları, ev işi, kariyer, din, hayır işleri, spor faaliyetleri, el işleri, çeşitli hobiler, televizyon seyretme, sinema ve tiyatro, okuma, klüpler, üyelik, kağıt oyunları, seyahat etme, ev hayvanı besleme, gezme, evdeki yardımcı, kendi için zaman, müzik dinleme ve alış-veriş. Tablo 1, 2 ve 3'te, sırasıyla, benlik düzenleyici nesne puanlarının yaş, çocuk sayısı ve evlilik süresine göre, ifade edilme frekansları, önem ortalamaları ve standart sapmaları sunulmaktadır (Bkz. Tablo 1, 2,3)

Tablo 1. Benlik Düzenleyici Nesne Puanlarının Yaş Gruplarına Göre İfade Edilme Frekansları, Önem Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Yaş									Toplam n	Toplam X
	17-30 (N=78)			31-40 (N=104)			41-66 (N=71)				
	n	X	S.S.	n	X	S.S.	n	X	S.S.		
Eş	78	9.7	0.99	101	9.4	1.34	71	9.4	1.64	250	9.5
Çocuk	57	9.9	0.47	96	10	0.25	70	9.9	0.66	223	9.9
Akraba	61	8.9	1.35	68	9.1	1.37	38	8.5	1.59	167	8.9
Arkadaş	38	8.7	1.34	65	8.6	1.52	42	8.6	1.42	145	8.6
Komşu	30	8.2	1.81	37	8.6	2.12	27	8.3	2.40	94	8.3
İş Arkadaşı	33	8.2	2.21	31	8.9	1.41	32	9	1.51	96	8.7
Ev İşi	61	8.4	2.27	82	8.5	1.93	63	8.6	1.78	206	8.5
Kariyer	5	7.2	2.77	14	9.3	0.73	10	8	2.87	29	8.5
Din				4	9.8	0.50	1	5		5	8.8
Hayır İşi	2	5	1.41	7	5.3	3.25	4	5.8	1.50	13	5.4
Spor	14	8.4	1.28	24	7.9	2.08	11	8.4	1.50	49	8.1
El İşi	37	7.7	2.17	50	7.9	2.00	38	8.1	2.01	125	7.9
Hobi	8	7.4	2.07	18	6.6	2.30	10	8.6	1.35	36	7.3
Televizyon	39	6.9	2.67	56	6.4	2.14	32	6.8	2.65	127	6.7
Sinema- Tiyatro	14	8.1	1.86	30	7.6	2.08	16	6.5	2.10	60	7.4
Okuma	32	8.6	1.72	47	8.6	1.68	31	8.6	1.40	110	8.6
Klüp Üyeliği	3	4.3	2.89	15	5.5	2.59	9	7.6	2.01	27	6.1
Kağıt Oyunu	4	6.5	1.00	4	3.8	4.27	4	5.3	3.77	12	5.2
Seyahat	5	8.6	0.89	8	8.4	1.69	7	7.7	1.80	20	8.2
Ev Hayvanı	2	8	2.83	2	9	0.00	1	10	0.00	5	8.8
Gezme	30	8.2	1.88	28	8	1.88	20	7.6	2.21	78	8
Yardımcı	5	7.2	4.09	12	7.2	1.53	4	8.5	1.29	21	7.4
Kendine Zaman	7	6.9	3.29	6	8.3	1.37	5	9	0.71	18	7.9
Müzik	20	8.4	1.66	8	7.8	1.58	9	8	1.73	37	8.1
Alış-Veriş	14	7.1	2.64	23	7.3	2.03	10	8.4	1.65	47	7.5

Tablo 2. Benlik Düzenleyici Nesne Puanlarının Evlilik Süresi Gruplarına Göre İfade Edilme Frekansları Önem Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Evlilik Süresi									Toplam n	Toplam X
	1-9 Yıl (N=86)			10-17 Yıl (N=83)			18-40 Yıl (N=81)				
	n	X	S.S.	n	X	S.S.	n	X	S.S.		
Eş	86	9.6	0.97	83	9.4	1.40	81	9.4	1.59	250	9.5
Çocuk	63	9.9	0.37	79	9.9	0.33	81	9.4	0.62	223	9.9
Akraba	69	9.0	1.21	54	8.1	1.60	44	8.8	1.52	167	8.9
Arkadaş	45	8.6	1.37	56	8.5	1.63	44	8.8	1.23	145	8.6
Komşu	30	8.3	1.91	28	7.6	2.15	36	8.9	2.09	94	8.3
İş Arkadaşı	36	7.9	2.11	29	9.1	1.51	31	9.2	1.23	96	8.7
Ev İşi	68	8.2	2.15	65	8.5	2.02	73	8.7	1.80	206	8.5
Karyer	6	7.2	2.32	9	9.3	0.71	14	8.5	2.53	29	8.5
Din				2	9.5	0.71	3	8.3	2.89	5	8.8
Hayır İşi	2	5.0	1.41	6	4.5	2.74	5	6.6	2.30	13	5.4
Spor	18	8.1	1.68	20	8.1	2.00	11	8.3	1.49	49	8.1
El İşi	36	7.4	2.24	42	8.0	1.81	47	8.2	2.07	125	7.9
Hobi	10	7.5	2.17	17	6.9	2.29	9	8.0	1.87	36	7.3
Televizyon	47	6.8	2.38	42	6.3	2.55	38	6.9	2.40	127	6.7
Sinema-Tiyatro	18	7.7	2.11	28	7.8	1.90	14	6.3	2.16	60	7.4
Okuma	40	8.5	1.72	42	8.8	1.62	28	8.5	1.43	110	8.6
Klüp Üyeliği	3	4.3	2.89	15	5.7	2.65	9	7.2	2.17	27	6.1
Kağıt Oyunu	5	7.2	1.79	3	1.7	1.15	4	5.3	3.77	12	5.2
Seyahat	7	9.0	0.82	6	8.3	1.86	7	7.3	1.50	20	8.2
Ev Hayvanı	2	7.5	2.12	2	9.5	0.71	1	10.0	0.00	5	8.8
Gezme	35	8.3	1.91	26	7.6	2.00	17	7.8	1.95	78	8
Yardımcı	6	6.3	3.44	10	7.6	1.71	5	8.4	1.14	21	7.4
Kendine Zaman	7	7.6	2.76	7	8.0	2.65	4	8.5	0.58	18	7.9
Müzik	20	8.3	1.62	10	8.0	1.63	7	8.0	1.91	37	8.1
Alış-Veriş	17	7.4	2.37	19	7.1	2.25	11	8.4	1.57	47	7.5

Tablo 3. Benlik Düzenleyici Nesne Puanlarının Çocuk Sayısı Gruplarına Göre İfade Edilme Frekansları Önem Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Çocuk Sayısı												
	Çocuksuz (N=26)			1 Çocuklu (N=75)			2 Çocuklu (N=98)			3, 4 veya 5 Çocuklu (N=51)			Top.n
	n	X	S.S.	n	X	S.S.	n	X	S.S.	n	X	S.S.	
Eş	26	9.3	1.64	75	9.5	1.14	98	9.6	0.89	51	9.3	1.99	250
Çocuk				75	9.9	0.36	97	9.9	0.59	51	9.9	0.31	223
Akraba	24	8.8	1.83	52	9.1	1.11	70	8.7	1.43	21	9.0	1.61	167
Arkadaş	17	8.2	1.30	46	8.8	1.23	64	8.3	1.61	18	9.5	0.92	145
Komşu	7	8.4	1.27	25	7.6	2.29	31	7.9	2.28	31	9.2	1.56	94
İş Arkadaşı	16	7.7	2.21	34	8.4	1.97	31	9.2	1.28	15	9.2	1.16	96
Ev İşi	17	7.4	3.00	58	8.2	1.93	85	8.4	1.97	46	9.4	1.22	206
Karyer	5	7.6	2.88	6	8.3	0.82	9	9.4	1.33	9	8.1	2.89	29
Din							4	8.5	2.38	1	10.0	0.00	5
Hayır İşi	1	1.0	0.00	2	5.0	1.41	9	5.6	2.44	1	7.0	0.00	13
Spor	6	9.2	0.75	19	8.2	1.68	23	7.9	1.96	1	8.0	0.00	49
El İşi	11	7.0	2.65	25	7.9	2.09	53	7.7	1.68	36	8.5	2.24	125
Hobi	4	5.3	2.06	14	8.1	2.20	16	6.9	1.81	2	9.5	0.71	36
Televizyon	13	6.2	2.44	36	6.9	2.36	56	6.3	2.50	22	7.6	2.22	127
Sinema- Tiyatro	6	7.2	2.23	20	8.1	1.70	33	7.1	2.23	1	5.0	0.00	60
Okuma	13	8.1	2.50	42	8.6	1.55	47	8.6	1.44	8	9.1	0.99	110
Klüp	1	2.0	0.00	8	6.5	2.07	16	5.8	2.71	2	8.5	2.12	27
Üyeliği													
Kağıt Oyunu	1	6.0	0.00	3	6.7	1.15	7	4.9	3.98	1	2.0	0.00	12
Seyahat	3	8.3	0.58	7	8.6	1.90	9	8.0	1.58	1	7.0	0.00	20
Ev	1	9.0	0.00	1	9.0	0.00	3	8.7	2.31		5.0		5
Hayvanı													
Gezme	12	7.9	1.78	30	8.2	2.20	28	7.9	1.81	8	7.4	1.92	78
Yardımcı				6	6.0	3.46	15	8.0	1.36				21
Kendine	6	7.5	3.02	5	9.0	1.00	6	7.3	2.50	1	9.0	0.00	18
Zaman													
Müzik	9	7.9	2.03	15	8.1	1.55	12	8.5	1.45	1	6.0	0.00	37
Alış-Veriş	2	8.0	0.00	15	7.2	2.81	25	7.4	1.96	5	8.4	1.52	47

Yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerinin günlük yaşamda yer alan kişi ve faaliyet sayısı açısından analizi:

Günlük yaşamda yer alan kişi ve faaliyet sayısına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları, yaş grupları arasında ve evlilik süresi grupları

arasında, günlük yaşamda yer alan kişi ve faaliyet sayısı açısından anlamlı bir farklılık olmadığını gösterdi. Günlük yaşamda yer alan kişi ve faaliyet sayısına uygulanan tek yönlü varyans analizi, çocuk sayısı grupları arasında günlük yaşamda yer alan kişi ve faaliyet sayısı açısından anlamlı farklılıklar olduğunu

gösterdi [$F(3, 249)=10.38$; $P <.001$]. Tablo 4'te sunulan Scheffe testi sonuçları üç ve daha fazla çocukluların günlük yaşamında yer alan kişi ve faaliyet sayısının, bir çocuklu ve iki çocukluların günlük

yaşamında yer alan kişi ve faaliyet sayısından daha az olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Çocuk Sayısı Gruplarına Göre Benlik Düzenleyici Nesne Sayısı Puanının Frekans, Ortalama ve Standart Sapması

	N	X	S.S.
Çocuksuz	26	7.73	2.20
1 Çocuklu	75	8.25	2.36
2 Çocuklu	98	8.65	2.42
3 ve daha fazla Çocuklu	51	6.53	1.75

Not: 3 ve daha fazla çocuklu grubu, 1 çocuklu ve 2 çocuklu gruplarından farklıdır ($p<.05$)

Yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerinin benlik düzenleyici nesne kategorilerinin ifade edilme sıklığı açısından analizi:

Chi-kare analiz tekniği ile, her benlik düzenleyici nesne kategorisinin, ifade edilme sıklığı açısından yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı grupları arasında bir farklılık gösterip göstermediği araştırıldı. Bulgular yaş grupları arasında sadece akraba ($X^2=10.23$), klüp üyeliği ($X^2=5.90$) ve müzik dinlemeyi ($X^2=11.31$) ifade etme sıklığı açısından anlamlı farklılıklar olduğunu gösterdi (Bkz. Tablo1). Diğer kategorilerde bir ifade sıklığı farkı bulunamadı. Bulgular, evlilik süresi grupları arasında sadece akraba $X^2=12.80$), sinema-tiyatroya gitme ($X^2=6.76$), klüp üyeliği ($X^2=9.34$), gezmeye gitme ($X^2=7.55$) ve müzik dinlemeyi ($X^2=7.81$) ifade etme sıklığı açısından anlamlı farklılıklar olduğunu gösterdi (Bkz. Tablo 2). Diğer kategorilerde bir ifade sıklığı farkı bulunamadı. Bulgular çocuk sayısı grupları arasında akraba ($X^2=23.89$), arkadaş ($X^2=13.86$), komşu ($X^2=15.02$), iş arkadaşı ($X^2=11.05$), ev işi ($X^2=9.92$), spor

($X^2=12.76$), el işleri ($X^2=18.25$), sinema-tiyatro ($X^2=18.91$), okuma ($X^2=21.98$), gezmeye gitme ($X^2=11.45$), kendi için zaman ayırma ($X^2=12.11$), müzik dinleme ($X^2=16.88$) ve alış-veriş yapmayı ($X^2=7.77$) ifade etme sıklığı açısından anlamlı farklılıklar olduğunu gösterdi (Bkz. Tablo 3). Diğer kategorilerde bir ifade sıklığı farkı bulunamadı.

Yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerinin benlik düzenleyici nesne kategorilerine verilen önem açısından analizi:

Tek yönlü varyans analiz tekniği ile, her benlik düzenleyici nesne kategorisinin ortalama önem puanı açısından yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı grupları arasında bir farklılık gösterip göstermediği araştırıldı. Bulgular yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını gösterdi. Bulgular evlilik süresi grupları arasında, sadece iş arkadaşlığına verilen önem açısından anlamlı farklılıklar bulunduğunu gösterdi [$F(2, 95)=6.65$; $P <.002$]. Tablo 5'te sunulan Scheffe testi sonuçları evlilik süresi bir ile dokuz yıl arasında olanların iş

arkadaşlarına verdikleri önemin, evlilik süresi 10-17 ve 18-40 yıl arası olanların iş arkadaşlarına verdiği önemden daha az olduğunu göstermektedir. Diğer kategorilerde önem açısından farklılık bulunamadı. Bulgular çocuk sayısı grupları arasında sadece arkadaşlara [$F(3,144)=4.01$; $P < .009$]; komşulara [$F(3, 93)=3.56$; $P < .017$]; iş arkadaşlarına [$F(3, 95)=10.69$; $P < .016$]; ve ev işlerine [$F(3, 205)=5.57$; $P < .001$] verilen önem açısından anlamlı farklılıklar bulunduğunu gösterdi. Tablo 6'da sunulan Scheffe testi sonuçlarına göre üç ve daha fazla çocukluların arkadaşlara verdiği önem iki çocukluların arkadaşlara verdiği önemden daha

fazladır. Tablo 7'de sunulan Scheffe testi sonuçlarına göre üç ve daha fazla çocukluların komşulara verdiği önem bir çocukluların komşulara verdiği önemden daha fazladır. Tablo 8'de sunulan Scheffe testi sonuçlarına göre iki çocukluların iş arkadaşlarına verdiği önem çocuksuzların iş arkadaşlarına verdiği önemden daha fazladır. Tablo 9'da sunulan Scheffe testi sonuçlarına göre üç ve daha fazla çocukluların ev işlerine verdiği önem çocuksuzların ve bir çocukluların ev işlerine verdiği önemden daha fazladır. Diğer kategorilerde önem açısından farklılık bulunamadı.

Tablo 5. Evlilik Süresi Gruplarına Göre İş Arkadaşlarının İfade Edilme Sıklığı, Önem Ortalaması ve Standart Sapması

	N	X	S.S.
1-9 Yıl	36	7.73	2.20
10-17 Yıl	29	8.25	2.36
18-40 Yıl	31	8.65	2.42

Not: 1-9 yıl grubu 10-17 ve 18-40 yıl gruplarından farklıdır ($p < .05$)

Tablo 6. Çocuk Sayısı Gruplarına Göre Arkadaşların İfade Edilme Sıklığı, Önem Ortalaması ve Standart Sapması

	N	X	S.S.
Çocuksuz	17	8.24	1.30
1 Çocuklu	46	8.83	1.23
2 Çocuklu	64	8.34	1.61
3 ve daha fazla Çocuklu	18	9.50	0.92

Not: 3 ve daha fazla çocuklu grubu 2 çocuklu grubundan farklıdır ($p < .050$)

Tablo 7. Çocuk Sayısı Gruplarına Göre Komşuların İfade Edilme Sıklığı, Önem Ortalaması ve Standart Sapması

	N	X	S.S.
Çocuksuz	7	8.43	1.27
1 Çocuklu	25	7.64	2.29
2 Çocuklu	31	7.87	2.28
3 ve daha fazla Çocuklu	31	9.23	1.56

Not: 3 ve daha fazla çocuklu grubu 1 çocuklu grubundan farklıdır ($p < .050$)

Tablo 8. Çocuk Sayısı Gruplarına Göre İş Arkadaşlarının İfade Edilme Sıklığı, Önem Ortalaması ve Standart Sapması

	N	X	S.S.
Çocuksuz	16	7.69	2.21
1 Çocuklu	34	8.44	1.97
2 Çocuklu	31	9.23	1.28
3 ve daha fazla Çocuklu	15	9.27	1.16

Not: Çocuksuz grubu 2 çocuklu gruptan farklıdır ($p<.050$)

Tablo 9. Çocuk Sayısı Gruplarına Göre Ev İşlerinin İfade Edilme Sıklığı, Önem Ortalaması ve Standart Sapması

	N	X	S.S.
Çocuksuz	17	7.41	3.00
1 Çocuklu	58	8.16	1.93
2 Çocuklu	85	8.45	1.97
3 ve daha fazla Çocuklu	46	9.37	1.22

Not: 3 ve daha fazla çocuklu grubu çocuksuz ve 1 çocuklu gruplarından farklıdır ($p<.050$)

Yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerinin benlik düzenleyici nesne kategorilerinin türü açısından değerlendirilmesi:

Gündelik yaşamda yer alan kişi ve faaliyetlerin türünün, kişinin yaşına, sahip olduğu çocuk sayısına ve evlilik süresine göre değişkenlik gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi için, her benlik düzenleyici nesne kategorisinin ifade edilme yüzdesi hesaplanıp, her grup için ifade edilme yüzdesine göre sıralama yapıldı. Bu sıralamada, yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı gruplarının hepsinde, ilk sırayı %100 ile eş kategorisi aldı. Çocuk ve ev işi kategorileri her grupta %70'in üstünde ifade edilerek ikinci ve üçüncü sırayı aldı. Çocuksuz, yaşları 17-30 arasında olanlar ve 1-9 yıl arası evli olanlarda ikinci sırayı akrabalar aldı. Her grupta %50'nin üstünde ifade edilen diğer kategoriler akraba, arkadaş ve el işi oldu. Televizyon kategorisi, genelde %50'nin üstünde ifade edildi. Özetle, gündelik yaşamda yer alan kişi ve faaliyetlerin

türünün, kişinin yaşına, sahip olduğu çocuk sayısına ve evlilik süresine göre değişkenlik göstermediği saptandı.

TARTIŞMA

Bulgular, evli kadının gündelik yaşamında yer alan kişi ve faaliyetlerin sayısının, çocuk sayısı arttıkça azaldığını; kişi ve faaliyetlerin ifade edilme sıklığı ve bunlara verilen önem açısından en fazla farklılığın çocuk sayısına göre değiştiği ve gündelik yaşamda yer alan kişi ve faaliyetlerin türü açısından yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı gruplarında farklılık olmadığını gösterdi. Başka bir deyişle, evli kadının yaşı ne olursa olsun, kaç yıldır evli olursa olsun, gündelik yaşamında yer verdiği kişi ve faaliyetlerin sayısı, bunları ifade etme sıklığı ve bunlara verdiği önem farketmiyor. Kişi ve faaliyetlerin sayısının ve ifade edilme sıklıklarının temel belirleyicisi çocuk sayısı oluyor. Kişi ve faaliyetlerin türü açısından ise, evli kadının gündelik yaşamını eşi, çocukları, ev işleri, akrabaları, arkadaşları el işleri ve

televizyon oluşturuyor. Daha detaylı bir inceleme yapmak amacı ile, aynı analizler, katılımcıların eğitim ve gelir düzeyleri kontrol edilerek tekrarlandı, ancak, yukarıda belirtilenden farklı bulgular elde edilemedi. Evli kadının gündelik hayatı, yaşı, evlilik süresi, eğitimi ve gelir düzeyi ne olursa olsun, eşi, çocukları, ev işleri, akrabalar, arkadaşlar, el işleri ve televizyon ile çerçeveleniyor. Önem sırasında önceliği de bu kişi ve faaliyetler tutuyor. Böyle bir bulgu "ben" yaşantısı için ne anlam taşıyor? Evli kadının yaşı, evlilik yılı, çocuk sayısı, eğitim ve gelir düzeyi ne olursa olsun; benliği, eşi, çocukları ve ev işleri ile belirlenen kalıplaşmış bir benlik olabilir mi? Bu iddiaya cevap oluşturabilecek üç olasılık düşünüldü: Metodolojik nedenler, benlik düzenleyici nesne kavramına ilişkin belirsizlikler ve batı kültürlerindeki "ben" kavramı ile Türk kültüründeki "ben" olgusunun açıklanamayacağı.

Metodolojik olarak, bu çalışmada benlik düzenleyici nesnelere kimler ve neler olduğunu belirlemek amacı ile hazırlanan formun bu işlevi yerine getirmediği olasılığı düşünüldü. Bu araştırma, benlik psikolojisi alanında, benlik düzenleyici nesne kavramını kuramsal düzeyden ampirik düzeye indirgeyen ilk çalışma olduğu için, literatürde, bu kavramın belirleyicisi olarak saptanmış bir diğer ölçek veya ölçüm şekli bulunmamaktadır.

Benlik düzenleyici nesne kavramının nasıl tanımlanacağı Benlik Psikolojisi alanında halen tartışılmaktadır. Basch (1991), Kohut'un açıkladığı şekilde, benlik düzenleyici nesne kavramını, benliği zedelenme veya dağılma tehlikesi gösteren bir insan için bir başkasının sağladığı işlevin o kişi tarafından kendi benliğini destekleyici nitelikte yaşaması

olarak tanımlamaktadır. Başka bir deyişle; bir insanın bir diğeri için benlik düzenleyici işlev görmesi, ancak o insanın benlik bütünlüğü açısından kendisini tehlikede hissettiği zaman gerçekleşebilir. Lichtenberg (1991), Ornstein (1991), Stolorow (1986) ve Wolf (1988) ise, benlik düzenleyici nesne kavramını genişleterek, benliğe ilişkin herşeyin ve herkesin bu tanıma girebileceğini savunmaktadırlar. Onlara göre, bir insanın bir diğeri için benlik düzenleyici işlev görmesi, o insanın benlik bütünlüğü açısından kendisini tehlikede hissetmesini gerektirmemektedir. Bu çalışmada, benlik düzenleyici nesne kavramı, bu tanım doğrultusunda ele alınarak, insanın günlük yaşamındaki kişi ve faaliyetler olarak belirlenmiştir. Bu belirlemenin, fazla geniş veya eksik olduğu tartışılabilir.

Batı kültürlerindeki "ben" kavramı ile Türk kültüründeki "ben" olgusunun açıklanamayacağı anlaşılmaktadır. Kültürler arasında, benlik kavramı tanımındaki en belirgin farklılık, benliğin diğerlerinden özerk veya ilintili algılanmasıdır (Markus ve Cross, 1990). Batılı kavramlarda gelişimsel hedef, bütünlüğü olan, sınırları olan, kendi içinde anlam taşıyan, tekil, özerk, bireysel bir bendir (Markus ve Kitayama, 1991). Oysa, toplumumuzdaki gibi ilişkisel kültürlerde (Kağıtçıbaşı, 1984) ben kavramı farklı nitelik taşır. Benlik olgusu, kişinin içinde bulunduğu ortamdan bağımsız düşünülemez ve gelişimsel hedef özerk, bireysel bir ben değil, çoğul, ilişkisel bir bendir. Bu benlik olgusu tanımı, Roland'ın (1991), Hint ve Japon kültürleri için tanımladığı, tamamen aile içi belirleyicilerle oluşan "ailesel ben" ile benzerlikler taşımaktadır. Bu durumda, Türk kültüründeki benlik olgusu, Kohut'un kuramında tanımlanan, sınırları olan, özerk ve bireysel benden çok

farklıdır. Benlik psikolojisi kuramına göre, sınırları olan, kendi içinde anlam taşıyan ben, kendisine desteklendiği, farkedildiği, beğenildiği, teselli edildiği, ve çevresindekilerle duygusal ve düşünsel paylaşımlarda bulunduğu ortamlar yaratır (Ornstein ve Ornstein, 1991). Başka bir deyişle, Kohut'un kuramındaki ben, tamamen içsel belirleyicilerle oluşmuştur. Gelişimsel hedef, kişinin içinde bulunduğu benlik düzenleyici nesne örüntüsünü değiştirebilme veya genişletebilme olarak saptanmıştır. Benlik ne kadar gelişmiş ise, kişinin içinde bulunduğu benlik düzenleyici nesne örüntüsü de o kadar geniş (sayısal olarak) olacaktır ve kişi bu örüntüyü değiştirme veya genişletme esnekliğine sahiptir. Bu tanım, Türk kültüründeki ben olgusunu açıklamakta yetersiz kalmaktadır. İlişkisel olan Türk toplumunda, kişinin, içinde bulunduğu benlik düzenleyici nesne örüntüsünü değiştirmesi veya genişletmesini engelleyen yapısal belirleyiciler vardır (Fişek, 1982, 1993). Kadının toplumsal konumunu belirleyen faktörlerin, evli kadında, eş, çocuklar, ev işleri, akrabalar, arkadaşlar, el işleri ve televizyon ile çerçevelenen, göreceli olarak dar kapsamlı, bir benlik oluşturduğu tartışılabilir. Eğer bu iddia geçerli ise, Türkiye'de bireysel düzeyde psikolojik araştırmanın, bireyin içinde bulunduğu bağlamdan bağımsız yapılamaması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Farklı kültürlerde kişiliğe ilişkin araştırmalarda alternatif metodolojilere gereksinim olduğuna kültürlerarası psikoloji literatüründe de değinilmiştir (Kağıtçıbaşı ve Berry, 1989).

Özetle, gerek kuramsal, gerek kültürel bağlamda anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Kohut'un kuramının kültürlerarası geçerliliği olabilmesi için ben ve benlik düzenleyici nesne kavramlarının

tanımlarında içsel belirleyicilere ek olarak dışsal belirleyicilere de yer vermesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Baker, H.S., & Baker, M.N. (1987). Heinz Kohut's self psychology: An overview. *American Journal of Psychiatry*, 144(1), 1-9.
- Basch, M.F. (1991). Are selfobjects only selfobjects? Implications for psychoanalytic technique. In A. Goldberg (ed.), *The evolution of self psychology: Progress in self psychology* (Vol.7) (pp. 3-15). Hillsdale, NJ: The Analytic Press.
- Başaran, F. (1984). Ailede cinsiyet rollerine ilişkin tutum değişimleri. T. Erder (Der.), *Türkiye'de ailenin değişimi: Toplum bilimsel incelemeler*. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği.
- Fişek, G. O. (1982). Psychopathology and the Turkish family: A family systems theory analysis. In Ç. Kağıtçıbaşı (ed.), *Sex roles, family and community in Turkey* (pp. 295-321). Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Fişek, G.O. (1993). Life in Turkey. In L.L. Adler (Ed.), *International Handbook on Gender Roles* (pp. 438-451). Westport, CT: The Greenwood Press.
- Galatzer-Levy, R.M., & Cohler, B.J. (1990). The selfobjects of the second half of life: An Introduction. In A. Goldberg (Ed.), *The realities of transference, Progress in self psychology* (Vol.6) (pp.93-109). Hillsdale, NJ: The Analytic Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1984). Socialization in traditional society: A challenge to psychology. *International Journal of Psychology*, 19, 145-157.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Berry, J.W. (1989). Cross-cultural psychology: Current research and trends. *Annual Review of Psychology*, 40, 493-531.
- Kohut, H. (1971). *The analysis of the self*. N Y: International Universities Press.
- Kohut, H. (1977). *The restoration of the self*. NY: International Universities Press.
- Kohut, H. (1984). *How does analysis cure?* Chicago: University of Chicago Press.
- Lerner, R. M. (1986). *Concepts and theories of human development*. NY: Random House.
- Lichtenberg, J.D. (1991). What is a selfobject? *Psychoanalytic Dialogues*, 1 (4), 455-479.

- Markus, H. & Cross, S. (1990). The interpersonal self. In L.A. Pervin (Ed.), *Handbook of personality theory and research*. NY: The Guilford Press.
- Markus, H.R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98 (2), 224-253.
- Newman, B.M., & Newman, P.R. (1987). *Development through life: A psychosocial approach* (4th ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Ornstein, P. (1991). Why Self Psychology is not an Object Relations theory: Clinical and theoretical considerations. In A. Goldberg (Ed.), *The evolution of self psychology, progress in self psychology* (Vol.7) (pp.17-29). Hillsdale, NJ: The Analytic Press.
- Ornstein, A., & Ornstein, P. (1991, July). *Advances in psychoanalytic self psychology: Focus on the therapeutic process*. Paper presented at the Cape Cod Summer Symposia, Cape Cod.
- Roland, A. (1991). The self in cross-civilizational perspective: An Indian-Japanese-American comparison. In R.C. Curtis (Ed.), *The relational self: Theoretical convergences in psychoanalysis and social psychology*, (pp.160-180). NY: The Guilford Press.
- Stolorow, R. D. (1986). Critical reflections on the theory of self psychology: An inside view. *Psychoanalytic Inquiry*, 6 (3), 387-402.
- Wolf, E. (1988). *Treating the self*. NY: Guilford Press.

SUMMARY

THE LIFECYCLE AND SELFOBJECT EXPERIENCES

Hanna R. SCHERLER*
 Boğaziçi University

The aim of this study was to investigate the difference between stages of the lifecycle in terms of the number of selfobjects experienced and the importance attributed to the selfobjects. The variables age, marital duration and number of children served as indexes of the lifecycle. The term selfobject, in this study referred to the people and activities a person was involved in, in one's daily life. It was hypothesized that the kind and range of activities and people a person is involved in, and the importance of such involvement would differ according to age, marital duration and number of children. The hypotheses were tested by a series of Analyses of Variance. The effect of age, years of marriage and number of children on: a) the number of selfobjects; b) the subjects' endorsement percentage for each selfobject category; c) the mean importance for each selfobject category was investigated. 250 married Turkish women served as subjects. The sample was divided into three groups with respect to age (17-30, 31-40, 41-66) and marital duration (1-9, 10-17, 18-40), and into four groups with respect to number of children (none, 1 child, 2 children, 3 or more children).

25 selfobject categories were mentioned by the subjects. Age and marital duration did not have any effect on the number of selfobjects, but some minor effects on the frequency of endorsement for the selfobject categories and the importance attributed to the selfobjects. Significant differences among groups of age and marital duration, in frequency of endorsement and importance of selfobject were found only for a few of the 25 selfobject categories. The number of children seemed to be the dominant index for the number of selfobjects, for their frequency of endorsement and for the importance of selfobjects. With regard to number of selfobjects, women with three or more children had the most limited selfobject matrix. The majority of the significant differences found in frequency of endorsement for the selfobject categories, and in the importance of selfobjects, pertained to the 4 groups with different numbers of children. With regard to the kind of selfobject experiences, there seemed to be no difference across groups according to age, marital duration and number of children. A selfobject matrix consisting of spouse, children, housework, relatives, friends, crafts and television seemed to frame the daily lives of married women regardless of differences in age, marital duration and number of children.

The findings imply that the women in this sample report their experience of self through a rather constricted selfobject matrix. If such a constricted experience of self is possible, how can it be explained? The explanation is based on three grounds: conceptual unclarity with regard to the selfobject concept, methodological issues and the false illusion that a description of the concept of self in Turkish culture may be arrived at with a Western conceptualization of self.

Within the field of Self Psychology, there is confusion regarding the meaning of the concept of selfobject. While some follow Kohut's notion that selfobject needs are different from object needs and that selfobjects are required only to make up for inadequacies in self structure, some others argue that a person is geared toward self-enhancement, and that any involvement which has some stability and continuity adds to the person's self-cohesion, and therefore can be considered a selfobject. In this study, in line with this broader conceptualization of the concept of selfobject, it was assumed that all persons and activities in the women's lives within the past 6 months would constitute an adequate operationalization of their range of selfobjects. This assumption is debatable.

This study is the first attempt, in the area of Self Psychology, to tie elements of the theory of Self Psychology to rigorous empirical investigation. Consequently, the validity of the questionnaires developed to measure selfobject and importance of selfobjects may be suspect.

The definition of the concept of selfobject in the Self Psychology literature consists of intrapsychic variables, such as self-cohesion. In Turkey, social-cultural constraints are important in determining self-experience. Generally, women with three or more children are of lower socio-educational levels, and their self experience is predefined by custom. It may be argued that in Turkish culture, the norms defining the women's role in society, leave the women within a rather constricted home-bound selfobject milieu, which consequently portrays a rather limited sense of self as defined by Western criteria.

In sum, both conceptually and culturally meaningful results have been obtained. Kohut's theory may benefit from being revised to account for contextual variables as well as intrapsychic variables in its conceptualization of self in order to be meaningful across cultures

*Address for correspondence: Hanna R. Scherler, 3. Levent, Manolyalı sok. 24, 80620 İSTANBUL, TÜRKİYE